

Położenie

W 1883 roku Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego tak opisywał Krowodrzę:

"Krowodrza, wś, pow. krakowski, leży na północny zachód od Krakowa, ma kaplicę w której się kilka razy w roku nabożeństwo odprawia i należy do parafii św. Szczepana w Krakowie. Znajduje się tutaj szkoła ludowa I-klasowa; liczy 1498 mieszkańców Rzym. katol., trudniących się warzywnictwem i ogrodnictwem. (...) Grunta są czarne i bardzo urodzajne, lecz nie z natury ale przez pracowitą uprawę od bardzo dawnych czasów wyrobione, gdyż pod cienką warstwą próchnicy znajduje się lotny piasek. Krowodrza zaopatruje Kraków we włoszczyzny, szczególnie karczochy i szparagi; zagon, według Ambrożego Grabowskiego, około r. 1836 przynosił 100 złp. a kosztował 1000 i dlatego tylko tyle ziemi dawano w posagu. Większych posiadłości nie ma; mniejsze posiadłości ma 586 roli, 54: łąk i ogrodów i 32 mr. pastwisk. Krowodrzę przecina gościniec z Krakowa do Krzeszowic, graniczy na zachodzie z Łobzowem, na półn. z Białym Prądnikiem, na wschodzie z Czerwonym Prądnikiem a na płd. z Kleparzem i Piaskiem."

Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. wydany pod redakcją: Filipa Sulimierskiego, redaktora Wędrowca, magistra nauk fizyczno-matematycznych b. Szkoły Głównej Warszawskiej. Bronisława Chlebowskiego, magistra nauk filologiczno-historycznych b. Szkoły Głównej Warszawskiej. Władysława Walewskiego, obywatela ziemskiego, kandydata nauk dyplomatycznych Uniwersytetu Dorpackiego.

Skład Główny i administracja u Juliusza Walewskiego D-ra Praw, Długa 41.

Tom IV Warszawa. nakładem Władysława Walewskiego. Druk: "Wiek" Nowy Świat; int Nr. 59 1883.

Centrum dawnej wsi Krowodrzy stanowiła ul. Mazowiecka i wzdłuż niej budowano domy. Po uprzemysłowieniu części dzielnicy przyłączonej do Krakowa, jedynie jej północna część zachowała ogrodniczy charakter. Krowodrza i sąsiednie gminy od wieków stanowiły zaplecze ogrodnicze dla Krakowa. Warzywa wywożono także warzywa na Śląsk i dalej na tereny Austrii i Niemiec.

Krowodrza i okoliczne wsie przez wieki słynęły ze wspaniałych ogrodów. Urodzajna ziemia dawała obfite plony a warzywa uprawiano tu zanim jeszcze królowa Bona sprowadziła z Włoch tzw. włoszczyznę dając podobno początek ogrodnictwu. Słynne były m.in. głąbiki krakowskie (*Lactuca sativa* var. *angustana*) od wieków uprawiane na niewielką skalę jedynie w okolicach Krakowa. Zapomniane już warzywo to zwyczajnie odmiana sałaty szparagowej o długich i wąskich liściach, nietworzących typowej sałacianej główki. Zgrubiałe, dolne części pędów kwiatowych głąbików tradycyjnie kiszono i przyrządzano z nich zupę o smaku podobnym do ogórkowej.

Z Krowodrzą wiąże się także niezwykła tradycja krakowskich szopek, o której przypomina ulica Gzysików czyli murarzy, którzy zimą nie pracując tworzyli szopki. Stąd pochodziła rodzina Ezenekierów ze znanym twórcą Michałem, którego szopka z 1900 r. jest najstarszą zachowaną do dziś szopką krakowską.

Krowodrza na mapie z 1914 roku

{mxc}